SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 125. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 2, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го ЛИПНЯ 1992. Ч. 125. РІК XCIX.

В Україні відбувся Міжнародний конґрес підприємців

Київ (УНІАР). — Сюди 26-го червня з'їхалися на Міжнародний конгрес підприємців близько 117 делеґатів з України, Росії, Білорусії, ЗСА, Німеччини, Кореї, Італії й інших держав. Організатори конгресу: Міжнародний конгрес промисловців та підприємців, конґреси ділових кіл України, Росії, Українська фінансова група. Мета форуму — об'єднати ділових людей різних країн світу для формування східноевропейського ринку, інтеграції колишніх республік СССР та держав Східної Европи у світове співтовариство.

Учасники конґресу обрали голову Спілки підприємців країн Заходу і Сходу, яким став Володимир Бабич з України. Ухвалено Київську декларацію та Звернення до керівників урядів світу. Під час переви голова Російської партії економічної свободи Костянтин Боровий заявив кореспондентам, що головною умовою співробітництва з Росією є руйнування економічних бар'єрів.

Фахівці з питань науки і економіки державного комітету України провели переговори з делегаціями ЗСА, Канади і Швеції щодо створення в Україні науково-технічного центру підтримки науковців, які раніше працювали над розробкою зброї масового знищення, а нині працюють над пошуками мирного застосування мілітарних технологій. Передбачається, що західні країни частково фінансуватимуть проекти, спрямовані на охорону довкілля, безпеку ядерних реакторів та ліквідацію наслідків аварій на них й також на виробництво і раціональне використання енергії.

Американців не пустили у шахту

Київ (УНІАР). — Як повідомила Незалежна профспілка гірників України, до виробничого об'єднання „Краснодонвугілля", де на шахті „Суходільська-Східна" стався вибух, 29-го червня прибула делеґація представників Державного департаменту та вугільної промисловости ЗСА з метою оцінки можливостей поліпшення праці вугільної промисловости України. Генеральний директор виробничого об'єднання „Краснодонвугілля" Остапенко і представник Президента на Луганщині Хананов заборонили пропустити на територію шахти „Суходільська-Східня" американських гостей та голову незалежної профспілки гірників Сергія Климова. Незалежна профспілка гірників заявила протест з цього приводу, оскільки у складі делеґації є фахівці з техніки безпеки і охорони праці, які можуть дати цінні рекомендації.

На шахті в цей час продовжуються відновлювальні роботи. На глибині семи метрів у завалах досі залишається тіло загиблого 21-річного шахтаря Олега Силютіна, до якого не можуть підібратися. Спільно з рятувальними загонами під землею працюють усі гірники шахти. Для родин загиблих шахтарів та жертв чорнобильської катастрофи з Італії надіслано вантаж з цитринами.

„Либідь" та О. Гаркавий концертують по ЗСА і Канаді



Вокальне тріо „Либідь" та співак О. Гаркавий.

Джерзі Ситі, Н.Дж. (Г. Колесса). — У понеділок, 22-го червня редакцію „Свободи" відвідали гості з України — вокальне тріо „Либідь" та Олександер Гаркавий (тенор). Артисти приїхали на американський континент з ціллю виступів та запису звукових касет. Їх концерти відбуваються в різних містах Америки та Канади; зокрема, мистці виступили на концерті, присвяченому Дню Батька на Союзівці та на Українському Фестивалі в Ґарден Стейт Артс Центрі, Голмдел, Н. Дж.

У складі цього тріо з Києва — Заслужена артистка України, лавреат Міжнародного конкурсу української пісні Лідія Михайленко (художній керівник та автор усіх обробок пісень для тріо), лавреат Республіканського конкурсу пісні Наталія Ятченко (директор тріо) і Тамара Грач, лавреат Республіканського джазового конкурсу. В репертуарі ансамблю — українські народні пісні, духовні твори, пісні сучасних композиторів та пісні, популярні у 20-30-их роках.

Тріо „Либідь" було засноване в 1989 році і з того часу виступає на концертах, по радіо та телебаченню України. В серпні минулого року співачки виступили на фестивалі в місті Дауфн (Канада) та на Фольклорами у Вінніпезі. Восени 1991 року їх гастролі відбулися у

(Закінчення на стор. 4)

ВИШКІЛЬНИЙ КУРС ДЛЯ СЕКРЕТАРІВ ТА ОРГАНІЗАТОРІВ УНС ПРОЙШОВ УСПІШНО

Джерзі Ситі, Н. Дж. — У понеділок, вівторок і середу, 22-го—24-го червня, на Союзівці в Кергонксоні відбувся Центральний вишкільний курс для секретарів й організаторів УНС. Курс проводили три члени Головного Екзекутивного Комітету — головний предсідник Уляна Дячук, головний секретар Володимир Сохан і головний касир Олександер Благітка, завданням яких було ознайомити учасників курсу з історією, завданнями та кожною ділянкою праці цієї братської установи. На курс зголосилося 38, а участь взяли 30 членів з 24-ох відділів в 10 стейтах Америки та одної провінції у Канаді. Ті члени, які ще не брали участи у такому вишколі, багато скористалися з курсу, який охопив всі ділянки діяльности УНСоюзу. Учасники були присутні на кожній сесії і брали активну участь у дискусіях, (запитання і відповіді), що відбувалися після кожної сесії. Опитування, проведене серед учасників, виявило, що вони вважають цей вишкіл дуже корисним.



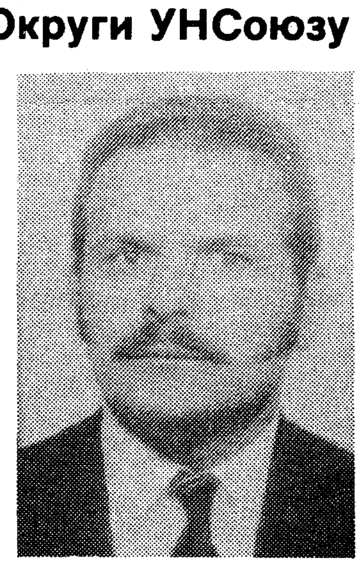
Учасники і викладачі секретарського курсу УНС на Союзівці

Під час триденного курсу охоплено такі теми: „УНСоюз не тільки забезпеченева установа", „Братська діяльність", „Значення вишколу, обов'язки секретаря і організатора у відділі", „Організація членської кампанії — де шукати проспектів" — інструктор Уляна Дячук; „Основа життевого забезпечення", „Оформлення нових членів", „Обчислювання членських вкладок забезпечення", „Зворотні вартости на грамотах", „Грамота забезпечення — договір (контракт) забезпечення" — інструктор Володимир Сохан; „Місячні розрахунки і викази", „Забезпечення і ощадність", „Виплати членам, спадкоємцям, організатором і секретарям", „Пенсійні поліси", „Фінансова господарка УН Союзу" — інструктор Олександер Благітка. Про „Нові роди забезпечення" доповів директор відділу забезпечення Баб Кук.

Головний Екзекутивний Комітет плянує проводити такі курси щорічно, а восени під час Організаційних Зборів присвятити принаймні дві години для поновлення в пам'яті інформацій і знань довголітніх секретарів.

Володимир Гетьманський 14-ий раз переобраний головою Бостонської Округи УНСоюзу

Бостон (І. Дідюк). — Тут дня 21-го березня 1992 року, в залі української католицької парафії Христа Царя, відбулися Річні збори Окружного Комітету УНС Бостону о год. 3-ій по полудні.



В. Гетьманський

Вітаючи заступника головного предсідника УНС д-ра Нестора Олесницького, молитвою відкрив збори голова Окружного Комітету Володимир Гетьманський, як рівночасно попросив присутніх вшанувати пам'ять померлих членів однохвилинною мовчанкою.

По прочитанні порядку нарад, який прийнято без змін, до Президії зборів одноголосно вибрано на предсідника д-ра Івана Дідюка, а на секретаря Дмитра Галонжку. Дякуючи за довір'я д-р І. Дідюк попросив секретаря відчитати протокол з минулорічних зборів, який присутні прийняли без змін. Приступлено до звітів Управи, який розпочав голова Окружного Комітету, подаючи короткий перегляд організаційних здобутків, помимо трудностів в приєднуванні нових членів, він з гордістю зазначив, що Округа може похвалитися успіхами, а саме: призначену квоту 30 членів виконано на 77 відс. на суму забезпечення 92,000 дол., а пересічна сума забезпечення 4,000 дол на особу. Голова просив і заохочував всіх секретарів, щоб доложити всіх зусиль та розвинути активну працю в приєднуванні членів і в наступному році осягнути перше місце.

Дальше здавали звіти секретар, касир та Контрольна комісія, по яких вив'язалася дискусія над звітами, в якій забирали слово: Ляриса Діяк, Василь Міговеван, Анна Ремик, Дмитро Галонжка, Дмитро Мельник, Іван Банадига та інші. По дискусії голова Контрольної комісії д-р І. Дідюк поставив внесок для уділення абсолюторії Управі. На внесок І. Банадиги переобрано Управу на наступний рік.

Після виборів голова Президії заступив д-р Н. Олесницького, який передав привіт від Екзекутиви, як рівночасно признання за добрі успіхи Округи. Відтак д-р Н. Олесницький дуже обширно інформував присутніх про всі ділянки праці цілого Союзу. Він згадав членство, фінансову господарку, союзову будівлю, Союзівку, часописи і видавництво, Пресове Бюро в Києві і Бюро УНС у Вашінгтоні, він згадав, що майно Союзу перейшло 66,000,000 дол. Уділено дотацію на видання шкільних підручників на суму 50,000 дол., також згадав модернізацію Союзівки, перебудову басейну. Доповідач багато часу присвятив організаційній ділянці. Він дуже практично і фахово подав інформації про кляси забезпечення, згадав, що

(Закінчення на стор. 4)

ДОПОМОГЛИ КРАЯНАМ

Калуш (УНІАР). — Брати Теодор і Василь Транзалюки пожертвували калушанам Івано-Франківщини 10,000 дол. Теодор свого часу був радником президентів ЗСА Дж. Форда і Р. Реґена, а нині є президентом компаній, які виготовляють ліки та медичне обладнання. Заокеанські гості зустрілися з представниками громадських організацій, ознайомилися з життям калушан і працею медиків.

ВІДКРИТТЯ ВИСТАВКИ Л. МОРОЗОВОЇ

Гантер, Н.Й. — Тут у неділю, 5-го липня відбудеться відкриття ювілейної виставки творів Людмили Морозової.

Малколм Тун не знайшов у Росії полонених американців

Москва. — Як випливає зі слів колишнього амбасадора ЗСА в Москві Малколма Туна, президент Єльцин занадто поквапився, сказавши, що в Росії ще є живі американські військовополонені часів Другої світової війни, а також Корейської і В'єтнамської воєн.

Після того, як Єльцин відродив в американцях ці надії, президент Буш доручив Тунові, співголові американсько-російської комісії в питаннях пошуків американських військовополонених в Росії, негайно вилетіти до Москви і розпочати нові розшуки. Тун займався цією проблемою від березня цього року і прийшов до висновку, що його праця є марною. На цей раз він провів п'ять днів в інтенсивних бесідах з представниками уряду Росії і працівниками колишнього КҐБ, після чого переконався, що Єльцин ошукується, або ошукує інших.

(Закінчення на стор. 4)

З України прибули два вітрильники

Джерзі Ситі, Н.Дж. — До Ню Йорку, після тримісячної подорожі, 26-го червня з України прибули на яхтах „Ікар" та „Маестро" близько 20 осіб для участи у святкуванні і параді „Колюмб-92" з нагоди 500-ліття відкриття Америки Христофором Колюмбом. Разом з яхтсменами прибули також два працівники Центральної телевізії України, автори і ведучі програми „Українські телевізійні новини" (УТН) Анатолій Бондаренко та Юрій Захарченко.

Вони фільмуватимуть святкування в Америці, а також проїдуть псукраїнських громадах і поселеннях, щоб зняти матеріяли про життя американських українців. Можуть також зробити рекляму на телевізії в Україні для американських ділових людей, корпорацій, агенцій, які хочуть налагодити співпрацю з краєм чи відкрити в Україні свій бізнес.

У СВІТІ

В НІКАРАҐУА КОЛИШНІ „контрас" оголосили про створення партизанських формувань, які розпочнуть збройну боротьбу проти уряду Віолетти Чаморро. Керівники нового руху заявили, що теперішні нікараґуанські власті не виконали обіцянок, даних під час виборів 1990 року, зокрема не виділили землі для колишніх „контрас" і сандіністів, які склали зброю.

НОВИМ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРОМ Італії став Джуліані Амато — соціяліст, професор права і колишній міністер фінансів у кабінеті Беттіно Краксі. Він був автором пляну приватизації ряду великих державних промислових підприємств.

МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ справ Румунії оприлюднило заяву, в якій висловлюється занепокоєння з приводу ескаляції збройного конфлікту у східніх районах Молдови. В заяві підкреслюється, що посилення артилерійських обстрілів має на меті повне зруйнування молдавських сіл на лівому березі Дністра. Є очевидним, що тираспольські власті бойкотують рішення, прийняті керівниками Молдови, Румунії, України і Росії під час їхньої зустрічі в Стамбулі.

В ЧЕТВЕР, 25-ГО ЧЕРВНЯ, на площі невеликого албанського містечка Фір було страчено двох братів-злочинців — 21-річного Дітбардга і 24-річного Йосефа Куко. Їхні тіла висіли на шибеницях весь наступний день. На початку червня грабіжники увірвалися до сільської хати і вбили п'ятеро осіб її челяди, в тому числі і 7-місячну дитину. Албанська преса підтримує публічні страти, вважаючи це ефективним способом, щоб зменшити злочинність у країні.

З ХРОНІКИ В УКРАЇНІ

(повідомлення УНІАР)

Київ, 21-го червня. Голова правління Національного Банку України Вадим Гетьман заявив, що створення західніми країнами фонду стабілізації рубля поліпшує становище Росії, яка самовільно привласнила собі право на грошову емісію, заморозила всі валютні збереження юридичних та фізичних осіб, що спричинило грошовий голод, різке зростання інфляції. Економічна інтеграція колишніх совєтських республік не настільки сильна, щоб і далі користуватися єдиною грошовою одиницею. Це є важливим арґументом на користь виходу України із рублової зони.

Симферопіль. 19-го червня. Президія Верховної Ради Криму ухвалила концепцію бюджету Республіки Крим. Усі податки, збори та обов'язкові виплати громадян і підприємств, об'єднань, організацій, котрі є на території півострова, незалежно від форм власности, у повному обсязі надходять у бюджет Республіки Крим.

Суми. 19-го червня. Представники Спілки Української Молоді (СУМ) підписали декларацію про співпрацю з Молодіжною Лігою Харківщини. Відтепер газета „Нова Україна", яку видає Молодіжна Ліґа, буде газетою всіх національно-демократичних сил слобідського краю.

Запоріжжя. 19-го червня. Сюди прибули понад 140 учасників міжнародного руху „Педагоги за мир і взаємопорозуміння", які здійснюють подорож Мир-92. Учасники акції відвідали Париж, Москву, Запоріжжя і поїдуть далі до Києва, Мінська та інших міст. Серед учасників акції представники 10-ох країн колишнього СССР та гості із ЗСА, Швайцарії, Голляндії.

Донецьке. 19-го червня. До нових жертв призвів обвал на шахті Мушкетівській, об'єднання Донецьквугілля. Із трьох шахтарів, які опинилися у завалі, знайдено тіла двох загиблих. Як уже повідомлялося, недавно на шахті „Суходольська Східня" від вибуху загинуло 68 шахтарів, 7 перебувають у тяжкому стані, а двох так і не знайшли. За нехтування правилами безпеки ряд осіб звільнено з праці, проти них порушено судову справу.

Київ. Кабінет міністрів України надав фінансову допомогу державній адміністрації Запорізької області в сумі 110 мільйонів карбованців. Кошти мають бути використані для обладнання автоматичної телефонічної станції (АТС), будівництва об'єктів водопостачання та медичних закладів. Сумській обласній державній адміністрації виділено 15 млн. карбованців, а київській міській держадміністрації — 72 млн карбованців.

Київ. Археологи розпочали розкопки на місці колишнього Михайлівського собору, що був збудований у 1108 році та зруйнований вибухівкою у 1935 році. В XVII столітті у Михайлівському соборі розташувалася резиденція київських православних митрополитів. Науковці вирішили ретельно дослідити підземну частину храму, а церковні цінності, які можуть бути знайдені під час розкопок, мають піти на відбудову храму.

Новомосковськ, Дніпропетровської обл., 21-го червня. Неподалік Миколаєво-Пустельного монастиря відбулася рада низового козацького війська. Посланці з Дніпропетровщини, Одещини, Харківщини, Запоріжжя, полковники паланок, курінні отамани, голови козацьких осередків низового війська з прапорами та хоругвами, у повних парадних строях прибули на Чорну раду. Відбулися перевибори кошового отамана та старшини. Низове

(Закінчення на стор. 3)

В АМЕРИЦІ

ГАЗЕТА „НЮ ЙОРК ПОСТ" надрукувала інформацію про три опитування громадської думки, які були проведені у стейті. Ні одне з них не викликає оптимізму в серцях прихильників Демократичної партії. За результатами всіх трьох опитувань Билл Клинтон програє і президентові Бушеві, і незалежному кандидатові Россові Перо. Але демократів турбує не стільки те, що Клинтон займає останнє місце, як те, що він має негативний рейтинг. Опитування, проведене за завданням губернатора стейту Ню Йорк демократа Маріо Квомо, показало, що до Клинтона негативно ставляться 65 відсотків виборців стейту. Це на 20 відсотків гірше, ніж негативний рейтинг Клинтона по країні в цілому. Результати опитування — сумна вістка і для самого Клинтона, і для його партії.

ПОЛЕТ МІЖПРОСТІРНОГО корабля „Колюмбія", який почався у четвер, 25-го червня, успішно продовжується. Повністю виконується і програма полету. На покладі корабля — залога, в яку входять п'ятеро чоловіків і дві жінки. Полет триватиме 13 діб і стане найдовшим з усіх полетів корабля. Попереднього разу „Колюмбія" перебувала на орбіті 11 діб.

ОКРЕМА ПРЕЗИДЕНТСЬКА делеґація до Ганою заявила у четвер, 25-го червня, що після п'ятилітніх переговорів з в'єтнамцями немає жодних підстав для цього, щоб уважати правдоподібними чутки про існування ще живих американських воєннополонених у В'єтнамі. Генерал Джон Вессей, звітуючи у Вашінгтоні перед сенатською комісією у справах воєннополонених і пропавших без вістки американців заявив, що він також не знайшов нових інформацій, щоби заперечити поголоски, які твердили, що з відступом американських військ в 1973 році багато американців не вспіли вихати. Він також заявив, що в'єтнамці не кооперували настільки, щоби відкрити офіційні документи, в яких можна було б знайти відповіді на питання про американців, які пропали.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ минулого тижня ще один раз підтвердив те, що його зламання слова, даного у виборчій кампанії 1988 року, підірвало довір'я американської громадськости до його особи. Відповідаючи на питання в інтерв'ю з Барбарою Волтерс на телевізійній мережі Ей-Бі-Сі минулого тижня, Президент підкреслив також і те, що „була помилка", за яку він і досі покутує, хоча це він був змушений зробити під тиском Конґресу, коли пішов з ним на компроміс в справі зменшення державного дефіциту.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money-order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Четверте Липня

Із усіх так званих ,,леґальних свят" в Америці на першому почесному місці стоїть День 4-го Липня — роковини проголошення державної незалежности Америки, — офіційно ,,День Незалежности". Він є відповідником українського ,,22-го Січня" (1918), або сучасного ,,24-го Серпня" — проголошення державної незалежности України. У зматеріялізованій атмосфері Америки, де все зводиться до бизнесу, не затратився глибокий сантимент до свята 4-го Липня, бо поруч із погонею за грошем, за щораз вищим життєвим рівнем існує в Америці глибокий патріотизм. Коли настав 1976 рік — у всіх закутках Америки між двома океанами відбувалися урочисті святкування 200-их роковин незалежности. Тогорічний Календар-Альманах Українського Народного Союзу появився під назвою ,,Американське чудо". Це було і тепер це є чудо: як-то за двісті років із пустирів рідко замешкалих індіянами пришельці з Европи створили наймогутнішу у світі великодержаву, з найвищим життєвим стандартом, який принаджує усіх людей у світі.

З'єднані Стейти, називані коротко Америкою, — це не ідеальна країна. Це країна парадоксів — найвищої культури і найбільшого примітизму, найбільшого багатства і найбільшої нужди. Щоб пізнати Америку не тільки з вікон поїзду, але й по суті — треба десятків років перебування тут і безупинних студій. Але не даром по нинішній день Америка є могутнім чудодійним магнетом, який притягає до себе людей з цілого світу. Ми, іміґранти з Европи у половині XX сторіччя уявляли собі у ,,старому краю" Америку, як, країну високої матеріяльної цивілізації, але малої культури. Европейці згори дивилися на американців, як на ,,ковбоїв". З вини їхньої ароґанції, що її психологи назвали ,,ароґанцією гроша", американців поза межами ЗСА не злюбили. Але, приїхавши сюди, ми побачили, що в кожному місті і містечку є окремий будинок Публічної бібліотеки, де можна безплатно читати, або випозичувати книжки, а коли нема там цієї книжки за якою шукаєте, то вписуєте це до окремої книжки і вам її спроваджують. У найвищій пошані є тут музейництво, нюйоркська Метрополітан Опера, поруч із Ля Скаля у Міляно в Італії, ,,Штатсопер" у Відні та Ковент Ґарден у Лондоні, — найкраща в світі.

Нема такої пошани для драматичного театру, як є в Европі, і славетний нюйоркський Бродвей кохається головно в оперетах. Шкільництво й освіта дуже дискусійні. Найкращими народними і середніми школами є приватні школи при церквах, там теж збереглася дисципліна учнів і тільки там звертають увагу також на виховання, а не тільки на знання. На поверх тисячу високих шкіл коледжів — більшість не сягає рівня европейських клясичних гімназій. Зате 10 університетів є так званої ,,Айві Ліґ" — славетні у всьому світі. На найвищому рівні стоїть медицина чи техніка. Неґативною сторінкою є застосування бизнесів до принципу, до проблеми здоров'я і науки. Все це дорого коштує.

Тарас Шевченко захоплювався ,,Праведним законом Вашінґтона". Він не знав його в деталях і практичному застосуванні. Саме тепер переживаємо рік президентських виборів. Такого дивогляду нема ніде у світі. Виборча аґітація триває округло рік. Тріюмфує в неї демагогія і коштує амбіція кандидувати кожного кандидата — мільйони долярів. Немає тут безпосередніх виборців президента народом — його вибирають ,,електори" і вибори є тільки загальні і тайні, — але не безпосередні.

Можна би списувати ці парадокси без кінця і міри. Тут дійсно існує свобода, — але цю свободу використовується для сваволі. Большевицька пропаґанда, представляючи Амирику у чорних барвах оповідала про нуждарів, які валяються на вулицях Ню Йорку й інших великих міст. Промовчували, що ті бездомні не хочуть мешкати у домах для бездомних і що вони щоденно дістають гарячу юшку та хліб від Армії Спасення та що в Америці ніхто ще не помер з голод.

День Незалежности, коротко — Четверте Липня, спонукує до різних рефлексій. Ми, американські громадяни, які прибули сюди голі-босі, втікаючи з рідного краю перед ворогом, знайшли тут прибіжище, про яке й не мріяли. Воно не впало нам, як манна з неба. Кожний із нас, навіть особи високої освіти й професійного знання, мусіли важко працювати, щоб наново здобути професію, втримати родину й дати освіту дітям.

Але у підсумку — це таки Американське чудо", яке і нас торкнулося. Тому це велике свято і для кожного з нас.

Микола Бараболяк

З ФОКІНОМ СПРАВА НЕ ТАКА ПРОСТА!

Перед Україною серйозні проблеми, а господарські передусім. Шукається винуватих. Між такими на перше місце висувається прем'єр-міністра України Вітольда Фокіна: він спинює розвиток держави діючи рука-в-руку з партократами. (Не вони більшість у Верховній Раді?). Тож клич звільнити його, і все піде гладко... До того він росіянин — чому не українець на тому важливому державному пості? Коли питання про звільнення Фокіна з його посади поставлено депутатові ВР Михайлові Гориневі, він дав просту відповідь: відставити його може тільки Верховна Рада, а на прийняття такої постанови нема там більшости. Коли б президент Кравчук вийшов із таким внесенням, а воно перепало, то не тільки престиж Кравчука, але ситуація ще погіршала б.

Багато питань з політичного життя в Україні у нас товчеться дурно, бо загал неусвідомлений про правний статус України, про її основні закони, а головно конституційні підстави. В основі діють там старі совєтські закони з поправками уведеними після розвалу системи. Однією з основних змін у конституції було введення ,,президентської" системи. Такого у совєтській конституції не було. Для нас в Америці це звучить захоплююче, бо ми живемо тут під ,,президентською" системою, де Президент має дуже широкі прероґативи. Але наш Президент в ЗСА не мусить ділити влади з прем'єр-міністром, бо такої посади тут нема. Нема міністрів, а є ,,секретарі" Президента для відання адміністраційними відомствами. Тут один орган виконної влади — президент. А в Україні два виконні органи — президент і прем'єр. Як влада між ними розмежована? Які повноваження одного, а які другого?

Напрошується дещо розвинути це питання, щоб ми його краще второпали і вели дискусії на деякому рівні. Маємо елементарне знання про дві основні державні системи: парляментарну і президентську. Клясичний зразок першої — Великобританія і Німеччина, другої — ЗСА. В парляментарній діє президент — але він тільки символ державности, її репрезентант. Королева Єлисавета у Великобританії, президент Вайцзакер (чули про нього?) у Німеччині. В президентській системі — президент вся влада. У світі діяли різні варіянти цих двох засадничих державних систем, доки не зродилась мішана система — французька.

Франція — колиска демократії поруч Великобританії. Але для Франції система ця не була стравною. У Великобританії діють засадничо тільки дві партії, і вони вже від сторіч змагаються про владу. Це для них звичайна, самозрозуміла справа. Французи емоційні, у них сила партій, і в результаті до 1958 року постійний балаґан в управлінні державою. Таке там творилось за Третьої Республіки (до Першої світової війни), відтак повторилось за Четвертої Республіки (до Другої світової війни, що причинилось до її розгрому у цій війні), аж урешті деҐоль сказав: досить! Чиста парляментарна система не для нас, Франції треба сильної, незалежної від примх парляменту, виконної влади! І так із оцих складників парляментарної і президентської державних систем — уродилась ця мішана деґолівська французька.

Яка її головна ціха? Там два ,,боси" у виконній вітці влади: президент і прем'єр-міністер. Їх повноваження викладені у Конституції. Президент — орган влади для поважніших справ; прем'єр-міністер — для більш буденних. Що в домені президента? Найважливішими є постанови ст. 5 і 16 Конституції. Він ґарантор цілости держави і її поваги. На випадок серйозної кризи, якого характеру вона не була б, (таке було в час конфлікту про Альжирію 1961—1962 р.), головно коли б не було змоги нормально виконувати владу, президент може завести такі норми, яких вимагають обставини, тобто просто сказавши диктатуру. З головніших його прероґатив: крім того: він може розпустити парлямент, він президіює на засіданнях Кабінету Міністрів, коли на них з'явиться, він головнокомандуючий Збройними Силами, він переводить і ратифікує договори з іншими державами, він може відкликатись понад голови парляменту до всенародного голосування (референдуму), коли в певних умовах не годиться з настановами парляменту, має й інші повноваження. Він, як американський президент, не підзвітний парляментові. Та він не єдиний виконний орган держави.

Тим число 2 органом є прем'єр. Він офіційно голова уряду. Стаття 20 Конституції каже, що він ,,настановлює політику держави і нею кермує"; але за свої дії він відповідає перед парляментом, не як президент, який відповідальний хіба перед історією. Президент настановляє прем'єра, але відсунути його від влади без згоди парляменту сили не має. Коротко: у Франції діло виходить так, що пре-

(Закінчення на стор. 3)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

МІЖ ТРАДИЦІЄЮ І ДЕТЕРМІНАЦІЄЮ

У статті ,,До проблеми національного гимну" (Свобода" з 3-го червня ц. р), Роман Борковський пише про потребу ,,незмінности" гимнів і, можна гадати, інших символів державности. І так, незмінними залишились польський і французький гимни, як і ряд інших. Але цю незмінність французи хочуть нарушити. Були вже повідомлення у пресі про те, що ,,Марсельєза" своїм змістом не віддзеркалює сучасної позиції Франції у Европейській спільноті. Сучасний гимн ФРН — це третя строфа ,,Дойчлянд, Дойчлянд ібер аллєс". А зараз, після повалення Берлінської стіни, велась дискусія не лише над питанням столиці Об'єднаної Німеччини, але над її гимном і новим політико-економічним порядком. Кольори німецького прапора мінялись двічі впродовж останніх 74 років: від чорно-червоно-золотого до чорно-біло-червоного. Хоч гербом залишався чорний орел, його статура мінялась аж чотири рази! Як відомо, в 1970 роках Канада відмовилась від британських кольорів і пробританського герба, як теж і гимну. Італія замінила свій, сардинського походження, герб і ввела червону п'ятикутну зірку.

У всіх трьох символах, у нас панував кромішній хаос. В Україні, навіть сьогодні, автори обороняючи синьо-жовтий прапор, у графічному представленні подають жовто-блакитний. Тлумачачи значення тризуба, його символіка має вже чи не 40 версій. Але треба погодитись, що тризуб не засвоїв за собою історичної тяглости. Найстаршим, найбільш уживанішим є все таки галицький лев, що проіснував аж до наших часів (750 років!). Ось недавно мені довелось читати в одній публікації з України, що ,,Авіалінія України" ввела за свій символ образ спадаючого сокола (родовий герб Рюриковичів), що формує образ приблизний до тризуба. Отакий герб був би далеко більш доцільним, ніж графічне представлення В. Кричевського.

Коли автори вважають наш гимн недоречним, вони мають рацію. На той час, коли писали, він ним не був. Його не ухвалювало жюрі, ані не розписували конкурсу на нього. Щобільше, велика частина населення південної і східної України навіть не уявляла, що Україна має герб тризуб і гимн ,,Ще не вмерла..." Відносно кольорів то традиційно побутували три кольори: синій, жовтий і малиновий (червоний). Наведу цікаву деталь. У календарі філядельфійської ,,Самопомочі", подавляючим тлом є малиновий колір. Колись давніше хтось опублікував листівки з гербами України. Із 21 гербів, 10 має малиново-червоне тло і тільки чотири синє тло.

Зісумовуючи вказане гадаю, що від гимну ,,Ще не вмерла..." — треба відмовитись. На підставі одного твердження, він має теж оркестрові браки. Тому, так мені здається, гимн України повинен починатись словами: ,,Живи Україно...", запозичивши слова від О. Олеся, або навіть від колишнього совєтського гимну (прекрасна і сильна...). Тепер Україна має унікальну нагоду розставити показники на свої місця і здетерміновано піти проти традиції.

Омелян Бей
Шіппенсбурґ, Па.

Володимир Жила

ВАЖЛИВЕ ВИДАННЯ З МОВНОЇ КУЛЬТУРИ

Анатоль Вовк, ,,Словничок-порадник з культури української мови". Ню Йорк: Видавництво Шкільної Ради, 1991. Сторінок 24. Ціна: 2,50 ам. доляри.

Історія популярно-мовних порадників для плекання культури нашої мови досить довга. Всім любителям мови відомі писання проф. Івана Огієнка в 1930 роках в Галичині, а зокрема його ,,Словник місцевих слів, в літературній мові не вживаних" (Львів 1934, перевиданий в Ню Йорку 1973 року безслова ,,місцевих" у заголовку). Під час і після Другої світової війни проф. Я. Рудницький видав двома виданнями невеликого формату книжечку ,,Як говорити по-літературному" (1941 і 1946), а проф. П. Ковалів ,,Чистота і правильність української літературної мови (1946) У під'яремній совєтській Україні вперше від 1932 року почали появлятися видання з культури мови тільки в час хрущовської відлиги. Тоді то вийшли три видання невеликої книжечки Алли Коваль ,,Культура мови" (1961, 1964 і 1966), а також найвагоміша книжка з цієї ділянки, велика праця письменника і любителя мови Бориса Антоненка-Давидовича п. з. ,,Як ми говоримо" (Київ: Радянський письменник, 1970, згодом двічі перевидана на еміґрації).

До мовних порадників треба зарахувати збірку статтей проф. П. Одарченка про полонізми і русизми (московітизми) діяспори, видану недавно малим накладом журналом ,,Нові дні" в Торонто.

До цих нечисленних книжкових видань з культури нашої мови доходить тепер тоненька, на жаль, книжечка, що її видала Шкільна Рада в ЗСА, про яку оце пишемо. ,,Словничок-порадник" задуманий автором, як підручний практичний ,,мінідовідник" для авторів, працівників пера, школи і взагалі широкого громадянства.

Автор пише, що його ,,Словничок" ,,не претендує ані на повність, ані на унікальність, а є в основному добіркою з його мовних матеріялів, що появлялися останніх ІІ років у рубриках ,,Оком по пресі" та ,,Мова наших буднів" додатку ,,Мова про мову" до газети ,,Свобода"'. У ,,Словничку" використано також частково матеріяли з авторового ,,Словника-порадника" для відросійщення і збагачення української мови (що друкується в журналі ,,Рідна Школа" від 1988), а також рекомендації таких відомих мовознавців, як уже згадані Борис Антоненко-Давидович і Петро Одарченко, і далі Василь Чапленко та інші.

Вага рецензованого видання не тільки в тому, що це один із кращих словничків широкого вжитку, але й у його нормативному характері, таким чином, до нього можна буде звертатися в сумнівних випадках як до авторитету.

Зрозуміло, що в словникові невеликого розміру складові його елементи не міняються, як це буває в багатотомному словнику. Загальна його структура чи побудова його словникової статті є більше одноманітна, як в багатотомному словникові, в якому вдосконалення помітні від тому до тому.

Основу реєстру ,,Словничка" становлять слова, вживані на сторінках преси і то не на батьківщині, а в розсіянні і тому книжечка буде придатна головно для діяспори.

Таким чином у цьому виданні відбиті вузькі пласти лексики сучасної української публіцистичної мови в діспорі і то в усій її значеннєвій і стилістичній різноманітності. Реєстр ,,Словничка" за моїм підрахунком нараховує близько тисячу слів. У реєстрі ,,Словничка" репрезентовані майже всі частини мови, а також є у ньому деякий фразеологічний матеріял.

У ,,Словничку" знаходимо небажані слова з американського, англійського, польського і російського впливів, а також віджилі слова (давньоукраїнські, церковно-слов'янські або навіть загальнослов'янські слова, не вживані нині в літературній українській мові). Такі слова надруковані чорним друком з поясненням внизу кожної сторінки, що таких слів чи поданих їхніх значень не слід вживати. Біля згаданих слів подано курсивом їхні кваліфікаційні скорочення (наприклад, амвп — з американського впливу). Подібно зазначені і небажані впливи англійські, польські й російські. Інші категорії позначок це: зайві запозичення, західньоукраїнські слова, мовні кальки, нелітературні слова, російські слова правописно українізовані та суржикові слова.

Де потрібно, автор уточнює рекомендацію, подаючи тематичні скорочення (наприклад, анатомія, географія тощо). Корисною в цій праці показалася скіс-

(Закінчення на стор. 3)

СИМОН ПЕТЛЮРА І ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ

Твердження Сімона Візенталя (диви: ,,Свобода", 17-го червня, 1992 року), що Симон Петлюра хоч не давав наказу вбивати жидів, але і не робив нічого, щоб перешкодити цій нелюдяній акції, не знаходить підтвердження в історії.

У Збірці Документів, Урядових Наказів та інших Інформацій (по-англійськи) п. з. "The Jewish Pogroms in Ukraine", by Julian Batchinsky, Dr. Arnold Margolin, Dr. Mark Vishnitzer, Israel Zangwill, compiled and isued by the Friends of Ukraine, Munsey Building, Washington, D. C., 1919, на ст. 15 знаходимо Денний Наказ ч. 131 Головного Отамана Петлюри, звернений до Військ Української Народної Республіки і датований 26-го серпня, 1919. В ньому Петлюра якнайгостріше натавровує погроми жидівського населення України, виявляє, що ті погроми є інстиговані ворогами української держави, остерігає, що кожний український вояк, який буде причасний до тих злочинів, буде трактований як зрадник і ворог України і наказує війську приводити зі зброєю в руках усіх тих, що закликають до погромів, перед суд як ворогів держави.

А на сторінці 19-ій у цій самій збірці д-р Арнольд Марголін, який був в Уряді Петлюри заступником міністра закордонних справ і репрезентував Україну на мировій Конференції у Парижі, пише, що з кінцем листопада, 1918 року, коли Петлюра перебрав владу, він сам їздив по численних містах і селах України і зачитував населенню проклямації Уряду Петлюри, в яких цей засуджував погроми. Д-р Марґолін виразно перелічує ро-

(Закінчення на стор. 3)

Леся Храплива-Щур

,,НАРОДНІЙ ХРАМ ВЕЛИКИХ МУК"...

Вислів цей — із вірша Грицька Чупринки — письменника, революціонера і зрештою розстріляного большевиками на початку 1920 року нашого століття. А вірш цей — це надпис над другою частиною збірника ,,Біль", що його, як і першу частину, видав був львівський ,,меморіял". Рік видання 1991, редактор той же, поет і довголітній політв'язень, ще майже з часів дитинства, Микола Дубас. І це ж саме оформлення, роботи мистців Богдана Сороки й Надії Мудрої, та й самого ж редактора.

Зрозуміло, що зміст збірника — новий, але тема та ж, що і в першому випуску — тема, яка, мабуть, не може ніколи вичерпатися. Це власне біль — біль віків нашого поневолення, а зокрема нашого XX століття. Це живий документ того, що доводилося переживати членам нашого народу, скільки треба було платити за цей тріюмф воскресення, який ми маємо нагоду переживати. Документ-звернення ,,До совісті віку" — як назвав був один зі своїх віршів поет-в'язень Святослав Караванський.

Львів — ,,завжди вірний" — місце народження обидвох частин збірника. Так і згадується напис на львівській університетській бібліотечці: ,,Тут мертві живуть і німі говорять"... І справді, не один із співавторів ,,Болю" вже сьогодні не між живими, а німими були вони всі у країні смертельної мовчанки — і щолиш тепер заговорили вільним словом.

Знайомі вже із першою частиною — беремо нове видання в руки і, зрозуміло, порівнюємо. Перша новина, що спомини тут сягають у ,,давноминулі літа", в часи польської окупації Галичини та чесько-мадярської — Карпатської України. Маємо яскраві картини польської пацифікації (М. Войтович, В. Ґоцький), ,,Думу про Березу Картузьку" — Дмитра Штикала. Всі акції, яких не одобрював навіть сам уряд Польщі. Маємо і незвичайно зворушливий фраґмент з історії короткотривалої волі Срібної Землі — Карпатської України, ,,Добраніч, Мамо" — пера поета Зореслава — отця Севастіяна Сабола ЧСВВ.

Далі — традиційно вже названий розділ ,,Сув'язь слів, дротів і ґрат". У ньому — уривок із повісти М. Адаменка: ,,Закон-тайга" та вірші 12-ти в'язнів: Миколи Василенка, Ярослава Гасюка, Івана Гончаря, Володимира Ковалика, Ольги Левицької, Андрія Патрус-Карпатського, Романа Писарчука, Марії Потикевич-Заболотної, Володимира Сірка, Богдана Стефанюка, Івана Хоменка, Євгена Чередниченка. Імена, що говорять за мільйони невинно покривджених, знівечених людських існувань. Треба відмітити, що завдяки дуже бажаному й цінному уліпшенню супроти першого збірника — наприкінці кожного розділу подані біографічні замітки про його авторів. Це збільшує документальну вартість збірника — першорядного історичного джерела для майбутніх дослідників. А важливі ці довідки і для вдумчивого читача, який хотів би проникнути у таємниці душі автора, щоб повніше і правдивіше зрозуміти всю глибину його твору. Як вказують довідки — чимало із авторів табірної й тюремної поезії — здобули вищу освіту. А якщо ворожі переслідування не допустили до її формального закінчення, то все ж читаємо вірші людей широкого знання, витончених етичних та естетичних поглядів, яких не всилі був знищити безжалісний натуралізм підневільного життя. Є. Чередниченко заявляє:

А ми лишилися людьми,
А ми лишилися собою.

Та біль їх — не лиш пасивне переживання. Вони перелили його силою своїх творчих індивідуальностей — в живі й переконливі символи-картини, подекуди справжні поетичні ,,знахідки". Ось читаємо у Б. Стефанюка про матір в'язня:

І доля сина — жмут гіркої рути
Упала сріблом на твоє волосся .

Чи, в Миколи Василенка, про пам'ятники сміливцям, що ,,йшли до правди, але упали змучені в дорозі" — ,,й тепер живуть у нашому мовчанні".

Чи айстри Ярослава Гасюка, — спогад побачення із дружиною, як і автор доглядає в бараці, ,,нехай їм весна ще присниться" і рівночасно мучиться сумнівами", — А може не треба, а може це біль — дурити їх миттю такою?"..

Поети мало експериментують із формою — їм очевидно найкраще відповідають клясичні норми вірша — такого, як пізнали вони у щасливі шкільні часи. Але ця форма — майже у всіх бездоганна. Нове ж і неповторне — у змісті...

У ,,сув'язь слів і дротів" вплетене прозоре оповідання особливої драматичної напруги — Мирослава Ковча: про жінку, яка в небезпідставному страху перед арештом — убиває свою дитину, щоб заощадити їй безпритульного сирітства. Коли ж загроза арешту її несподівано оминає — кінчає зі собою... Це справді сюжет для мистецького твору світової слави, на зразок ,,мертв'яків без похоронів" оспівувача французького резистансу — Жана Поля Сартра. Але ж трагічна Марґарита — мати та її автор — тільки українці... про їх батьківщину світ щолиш почув...

І тих картин, що мусять потрясти сумлінням кожної чесної людини — там більше. Ось мариво покиненого табору — зараженого невідомою епідемією, звідкіля ,,начальство" втекло в переполоху, а на нарах валяються і досьогодні кістяки в зотлілому одягу: у багатьох — зі слідами вишивки...

(Закінчення на стор. 3)

Симон...

(Закінчення зі стор. 2)

сійських чорносотенців і большевиків як тих, що спровокували тоді погроми в Україні, бо вони хотіли в цей спосіб здискредитувати Уряд самостійної України перед світом. А треба тут пам'ятати (моя заввага), що в тих змінливих тодішніх воєнних часах великі частини території України були вийняті з-під влади українського Уряду і на них оперували відділи „білої" російської армії Денікіна, большевики й інші ворожі Урядові України елементи.

Варто навести ще одне твердження про Петлюру іншого видатного жидівського діяча в Україні з тих років, проф. Соломона Гольдельмана, який за Уряду Петлюри був заступником міністра торгівлі, індустрії і праці. У праці п. з. „Jewish National Autonomy in Ukraine 1917—1920" на ст. 118-ій проф. Гольдельман згадує, що коли він повідомив Петлюру, що в Могилеві грозить кільком членам його „Поалєі-Сіон" партії розстріл з рук державної контррозвідки, то до кількох годин на наказ Петлюри їх було звільнено.

Роля Головного Отамана Симона Петлюри в історії українсько-жидівських взаємин ще чекає повного і об'єктивного насвітлення авторитетними істориками. Думаю, що це є в інтересі обох — українського і жидівського — народів.

Володимир Сушко,
Балтимор, Мд.

З Фокіном...

(Закінчення зі стор. 2)

зидент відповідає за зовнішню політику, за безпеку держави, а прем'єр є господарем внутрішньої політики. Такі справи як податки й економіка уцілому, збалянсування бюджету, що така морока для ЗСА, справи охорони здоров'я і подібне — це домена прем'єра і його Кабінету Міністрів. Президент видна особа; хто з нас не чував про Міттерана? Він бере участь ім'ям Франції у всіх міжнародних з'їздах, він очолює Францію. Про прем'єра Франції чули в наших колах хіба тому, що він українського роду. Сам емігранта 1920 років, який одружився з француженкою. Закінчення українського прізвища на „ий", „Береговий", заступив таким на „уа", і так вийшов „Береговуа". До свого роду признається, їздив відвідати родинні місця на Чернігівщині.

Зачав я оце писання від проблеми з нашим прем'єром Фокіним, а розписався про французьку державну систему. Ясно чому!. Нам не підходить чиста парляментарна система, (як скажім німецька, коли не британська), бо у нас нема політичної зрілости. Не відповідала б нам і „президентська" американська), це „балянсування" влади, як бачимо, не дуже то виходить на здоров'я ЗСА, що ми маємо нагоду обсервувати. А слідкуючи за державними актами нашої влади у Києві, находимо потвердження, що в державну систему України втискається спроквола свідомо, чи інакше, французький взір державного правління — дуалізму виконної влади. Того нема у парляментарній — там президент держави тільки фігура, нема в американській, де всю владу кинено на плечі президента, під якою він просто вгинається.

Буш до речі має більше замилування і кебети у питаннях міжнародної політики, і просто не стає йому сил сконцентруватись на внутрішній. Тож цей французький принцип поділу виконної влади у принципі здоровий.

Повторюю: не маю доступу до джерел нині обов'язуючої конституційної системи України, як теж проєктів Конституції, яку там розробляється. Але слідкуючи за державними актами нашої влади Україні, не можу не прийняти висновку, що йдемо за французьким (деголівським) узором. Тому, думаю" цікаво, хоч поверховно, познайомитись із цим французьким первовзором. Тоді і зрозуміємо, що наприклад питання як відсунути від влади Вітольда Фокіна не таке просте. За ним нині парлямент із його партократичною більшістю. А коли б Президент розпустив Верховну Раду, а ледве чи у нових виборах відношення політичних сил у ній надто змінилось би, то у таких обставинах краще не насторожувати Фокіна проти „націоналістів". А націоналістам звернути всю увагу на підготову до нових виборів, презентуючи загалові виборців радше територіяльний, чим націоналістичний патріотизм. Не можна забувати: яка б не була державна система, влада парляменту — верховна. То ж головне завдання — працювати для запевнення більшости у парляменті! Коли у нас демократія.

Св п. мгра Є. Круцька

Євген Круцько був непомітною людиною, але незвичайно чесною, талановитою і дуже чутливою. Його глибоко хвилювали людські проблеми, а особливо турбували різні прояви несправедливости, коли бідніші люди не могли знайти своєї правди. Це проявлялося вже в ранній молодості, коли був ще гімназистом, коли бачив, як селян використовували , як їм за щоденну працю платили мінімальну платню, використовуючи їхню безборонність. Він вдавався в переконування, дискусії в оборону покривджених.

Народився Євген у Західній Україні в червні 1914 року у прекрасному селі Липовець, на пограниччі Яворівського і Любачівського повітів, де ще по Першій світовій війні давалися відчути залишки панщизняних часів. Старі люди оповідали про „панів" у дворі, їхні голосні гостини у просторих залах будинку, оточеного алеями екзотичних кущів. Старезні липи оточували маєток, а довжиною 2—4 км дорога до двора була висаджена такими ж величезними липами, що вліті творило враження зеленого, живого тунелю. Звідси пішла, мабуть, назва села Липовець.

Чудові картини полів, прекрасних лісів були наче зачарованою країною краси на цьому маловідомому клаптику нашої землі. До такого села і спровадилася молода українська вчителька з Перемишля, пізніша мати Євгена, і заснувала там першу школу в 1910 р. Не було ще шкільного будинку, тому Шкільна Рада постаралася приміщення для кляс і мешкання для вчительки у тому ж дворі. Школа почала розвиватися, прийшов новий молодий вчитель Іван Круцько, відомий провідник молоді й організатор „Соколів" на Любачівщині, який одружився з учителькою. Молоді вчителі почали освітню працю в селі, підготовляли здібніших хлопців, щоб вони могли вступити до найближчої гімназії в Яворові.

Троє їхніх дітей, серед них Євген, провели дитинство і молодість уже в новій школі, яку побудував батько Євгена.

Та війна забрала батька родині, який спершу був в австрійській, потім в Українській Галицькій Армії (УГА), з якою подався на Східну Україну. Після закінчення війни попав під переслідування большевицької влади. Був заарештований у Києві, а в 1938 рр. розстріляний у Вінниці разом з іншими галичанами.

Зберігся останній лист з літа 1937 р., в якому зворушливо дякував дружині за виховання дітей, наче б прочував недалеку смерть.

Відсутність батька в родині прикро давалася відчути, особливо Євгенові. Мати старалася про освіту і виховання усіх троє дітей, сама працюючи 37 років учителькою. Євген почав навчання в українській гімназії в Яворові, яка була відома з патріотичного виховання і з якої вийшло багато визначних людей. Тут належав він до Пласту під проводом Івана Чмоли, до хору і шкільної оркестри. Дуже любив музику і пісні. Привозив додому зошити, старанно списані піснями, і в часі вакацій, коли збиралися студенти, разом проспівували годинами улюблений репертуар. Пізніше, будучи у Львові, Євген вступив до хору „Бандурист" під проводом Плешкевича. Одного року зорганізував сільський хор у Липівці і приготовив свято Т. Шевченка. Сільські хлопці і дівчата дуже горнулися до праці Євгена, відчуваючи у ньому ввічливість і пошану до них.

Після закінчення гімназії вибір студій не був легким. Євгенові відповідали гуманістичні науки Та для освіченого інтелігента в умовинах під польською владою не було виглядів на працю. Поширився клич до практичних студій. Євген вибрав студії заграничної торгівлі. Протягом трьох років успішно здавав іспити. Залишився один рік до завершення студій, але перервала їх Друга світова війна. Тому що ці студії були розраховані на закордонні зв'язки, вивчення двох чужих мов було обов'язкове. Євген наполегливо вивчав англійську і французьку мови протягом трьох років, що йому потім придалося.

У Львові Євген належав до активу українського студентства, яке в останніх роках перед війною 1939 р. охоплювало широкі кола ідейної молоді. Польська поліція стежила за працею і життям молодих людей і часто проводила обшуки у приватних мешканнях, шукаючи за недозволеною літературою. Траплялося, що поліція сама приносила заборонені політичні матеріяли, клала їх між книжки, а потім обвинувачувала, що знайшла їх у мешканні студента. В 1938 р. Євгена заарештувала польська поліція у Львові, в його мешканні в селі поліція також зробила обшук. Коли приїздив зі Львова на вакації, мусів голоситися на поліції, а коли хотів виїхати до іншої місцевости, мусів подати, коли і як довго там затримається.

Війна 1939 року зрушила всіх з місць, особливо молодь виїжджала на Захід. Євген подався на чужину з цілоюріднею. Першим його осідком був Краків, потім виїхав до Берліну, а згодом до Відня, щоб там завершити студії.

В 1942 р. закінчив Віденський університет. Зацікавлення чужими мовами знайшло своє реальне застосування, коли після закінчення війни він міг вступити на курси англійської мови для заавансованих, які організувала американська влада. Євген був у найвищій клясі. Після цього він присвятив багато часу, приготовляючи підручник для вивчення англійської мови, який, одначе, не вийшов друком із-за труднощів у видавничому ділі у повоєнній Німеччині. Євген коротко був співробітником-редактором газети „Час", де поміщував свої статті, в яких вказував на конечність консолідації усіх українських політичних провідних сил. В переселенчому таборі Ашафенбурзі, Баварія, була створена школа економіки. Директором школи був Ілля Семенчук, він звернувся до Євгена викладати предмети з ділянки економіки.

В основі вдачі Євгена було велике зацікавлення і любов до музики, пісні та мистецтва. В 1946 році у Мюнхені в міському музеї була зорганізована велика виставка німецьких малярів. Там була також представлена галерія українських малярів, переважно тих, які щойно емігрували з Києва на Захід. Євген познайомився з деякими малярами і постановив зайнятися популяризацією їхніх творів, видаючи репродукції їхніх мистецьких картин. Так видав він репродукції картин В. Булавицького, серію картин-карток С. Гординського та ікону Божої Матері Неустаючої Помочі на золотому тлі. Це було задумане, щоб перед від'їздом на дальшу еміграцію дати можність взяти зі собою зразки українського мистецтва. Велику частину образів Матері Божої Євген перевіз до Америки і тут передано їх до українських церков у Вашінгтоні і Клівленді.

При кінці перебування в Німеччині Євген працював при легалізації документів для людей, що виїжджали на дальшу еміграцію за океан.

Перші роки в Америці в 1949—50 рр. були справді важкі. Був застій в економіці країни. Євген осів у Клівленді, Огайо, одначе тут не мав постійної праці. Заходив до місцевої бібліотеки і, розмовляючи з американським персоналом, виявив своє бездоганне знання англійської мови, вони навіть висловилися, що він вживає „високих слів". Вони порадили Євгенові податися до бібліотеки на працю, яку він почав в 1951 році, спочатку як непрофесійна сила, а потім, після студій бібліотекарства, як професійний бібліотекар. Першу працю дістав в Індіяні, в університеті в Ляфаєт, потім в Кент Стейт університеті, Кент, Огайо, а опісля став головою каталогового відділу у стейтовому університеті в Беміджі, Міннесота.

Краса Міннесоти полонила Євгена чистим повітрям, свободою, ввічливістю і безпретенсійністю людей. Тут він писав статті в місцевій пресі і листи до американських політичних провідників, вказуючи на недостачу справедливости та опіки над слабшими, на корупцію, комерціоналізм, на наступ деморалізаційних сил на молодь, особливо в телевізії, де в програмах часто прославляються вбивства, насильства задля грошей, що деморалізує молодь і спричинює її розгублення, психічні проблеми, зріст самогубства, наркотизм, алькоголізм. Св. п. Євген бажав не лише словами і закликами причинитися до реалізації своїх переконань і до творення правильної програми виховання, але значну частину своїх ощадностей пожертвував коледжеві — виховній інституції. Хоч заробляв добре, сам жив дуже скромно, але не жалів заощаджених грошей для вищих цілей.

У покійного Євгена ідеалістичні потреби були вищі за матеріяльні, і цим він виказав себе непересічною людиною. Українські справи теж були на його серці. Був правдивим патріотом і демократом. Після його смерти були знайдені копії листів до різних провідників американського Уряду, до телевізійного репортера, в яких обширно пояснював українську проблематику, включаючи відповідні інформації з української історії для кращого розуміння української політичної рації.

На запит рідні, чому не відпочати б вже, а турбуватися всякими справами для інших, сказав: „Я відчуваю, що це є моє покликання писати про правду і стояти в її обороні".

Св. п. Євген був релігійною людиною. Заховував і шанував свята та українські традиції. Любив кращі товариські форми. Мав пошанування для людей, які трималися релігії.

Помер Є. Круцько у Мінеаполісі 30-го червня 1991 року. Згадка про нього, як правдиво щиру, чесну, товариську і прямолінійну людину, що без розголосу старалася служити правді, залишиться у пам'яті тих, які його знали. Цю правду і справедливість, які шукав на землі, напевно знайшов у Бога.

Д-р Володимир Боднар

„Народній..."

(Закінчення зі стор. 2)

Є в цьому виданні збірника і вірші невідомих авторів. Цікаво, що на поміщений у попередньому томі один такий вірш — прийшов відгук і розкрилося для історії авторство.

У розділі „Таборові графіті" — ряд високомистецьких екслібрісів довголітнього в'язня Григорія Герчака, виконаних кустарними засобами табору. І його ж „автографія ГУЛАҐ-івського маршруту" — всього 24 табори.

Є й таборові пісні, є навіть „невольничі танга". Так, з горя можна і співати, і танцювати і грати на бандурі, і це теж один із видів перемоги над дійсністю.

Зустрінемо теж і „голоси з великої зони", щоб не помилитися, над наголовком видніє її мапа: це весь колишній СССР — одна тюрма, тільки дещо більша, по той бік дротів. Там літературно-критичний нарис О. Ангелюка: „Профіль, укарбований у вічність". Очевидно — профіль Василя Стуса, що про його безсмертя вже сьогодні ніхто не сумнівається.

Там і неперевершений своєю тонкою іронією — вірш Атени Пашко-Чорновіл: „Якже вам, жінко, на нарах спиться"? — що в майбутньому стане мабуть найвиразистішим знаком доби яка, на щастя, вже проминула. Там же згадки про ув'язнених не лиш людей — а й друковане слово: про старезний, неценцурований примірник „Кобзаря", безцінного автографами Доманицького й Зерова, що пройшов крізь не одні „заківські"— в'язневі руки, які вже сьогодні захололи. Чи про томик поезій Максима Рильського...

„Мирні громадяни в пополудневому настрою", як їх називали революціонери міжвоєнних часів — не люблять спогадів, які потрясають їх спокоєм та сумлінням. А таке окреслення можна б пристосувати і до всього сьогоднішнього, здавна вільного світу. Ледве, чи можливий був би сьогодні новий Нюрнберг, за провини, перед якими німецькі табори смерти виглядають ще й не такі страшні. Та суд буде — суд вічної народної пам'яті, яка покладе свої кривди у стіп Найвищої Справедливости. Це документ для цього суду.

У тому пляні й необхідні такі видання, як „Біль". Щоб укарбувати в пам'яті майбутніх поколінь не лиш співчуття, не лиш вдячність і пошану до всіх, хто перейшов усі круги земного пекла. Але щоб упевнити нащадків, що й найлютіший біль не знищив духа й змагань нашого народу до свобідного існування. Символ же цієї істини — спомин про матір в'язнів, Марію Підліщецьку, яка в самоті й горю — вишивала потайки, за наказом у пророчому сні — прапор із тризубом. Той прапор, що його сьогодні показують та почитають вільно на виставці у Львові.

* * *

І ще одно слово: при всіх згаданих вартостях збірника — наклад його — тільки 3,000 примірників. Це вже, правда, деякий поступ супроти однієї тисячі першого тому — але ж... На які простори та на яку кількість людей він придатний!

Чи ж не знайдеться ніякий щедрий „перевидавець", щоб зробив доступним цей, так старанно підготований, і таки дослівно вистражданий, документ нашої правди — всім українцям" „від Вінніпеґу до Владивостоку"!?

Бо книга ця варта цього!

Важливе...

(Закінчення зі стор. 2)

на риска без відступів, що відділяє правописні та інші варіянти слова. У реєстрі вміщено також деякі синонімні пари, в яких обидва слова мовно задовільні, але правильність одного з синонімів непевна. Такі реєстрові слова надруковано звичайним, а не чорним друком.

Побудова словникової статті логічна і прозора і ніде в словнику не порушена. Окремі рекомендації та значення слів перевірено в багатьох загальних, тлумачних і термінологічних словниках. Зауважені автором вже після надрукування тексту важливіші помилки виправлено на окремому, доданому до книжечки, аркушику.

Підсумовуючи, хочемо сказати, що „Словник-порадник з культури української" мови Анатоля Вовка — це потрібне, практичне і корисне видання. Уведене в ужиток воно напевно причиниться до піднесення культури української мови як в діяспорі, так і на батьківщині. Жаль тільки, що як довідуємося, цю потрібну працю надруковано прямо незначним тиражем, бо лише 250 примірників.

До появи цього видання багато причинився Роман Колісник з Торонто, який безкорисливо підготовив машинописний текст до офсетного друку. „Словничок" появився у Видавництві Шкільної Ради в Ню Йорку, яка також вже ось 12 років видає сторінки мовної культури „Мова про мову", як додаток до „Свободи".

Було б побажане, щоб автор опрацював ще другу частину свого „Словника-порадника", в якій присвятив би більше уваги культурі мови преси у відродженій Україні, в якій подибуємо ще наслідки нівеляційного і асиміляторського курсу режимних регуляторів мови. Треба, однак, сказати, що останні роки показують там щире намагання очистити мову від русифікаційного намулу.

Замовлення на „Словничок-порадник", а також коментарі до нього треба надсилати до Educational Council, P. O. Box 391, Cooper Station, New York, N. Y. 10276—0391, USA.

З хроніки...

(Закінчення зі стор. 1)

військо очолив наказний отаман Олег Андрійченко. Обговорювалися питання військово-патріотичного виховання, проблеми взаємозв'язків між осередками, співпраці з Національною гвардією та іншими державними структурами. Козаки вирішили провести кінний похід на Кубань, взяти участь у всеукраїнському поході „Козацькими шляхами", святкуванні 500-річчя українського козацтва, що відбудеться у серпні на Херсонщині.

Львів. 19-го червня. Міські газети опублікували результати перевірки фінансового стану газети „За вільну Україну", що його провело ревізійне управління міністерства Фінансів України. Як стало відомо в результаті перевірки, повз касу часопису пройшло 3 млн. крб. та кілька тисяч доларів. Ініціятивна група газети звинуватила у порушеннях фінансової дисципліни головного редактора часопису Василя Базіва та комерційного директора, заступника головного редактора „Ярослава Труша. Основне джерело прибутків — це перепродаж м'яса, паперу, привласнення частини валютних пожертв.

Одеса, 20-го червня. Лінійний відділ внутрішніх справ Одеського Морського порту затримав два автотреллери з грузинськими номерами при спробі незаконно вивезти за межі України гостродефіцитну продукцію на суму понад 2 млн. карбованців.

Іллічівське. Одеська обл. 20 червня. Рада районної організації РУХу ухвалила заяву на ім'я представника Президента України в області Валентина Симоненка, копію голові місцевого краєвого РУХу Одеси Вікторові Цимбалюку, голові ради Спілки журналістів України Миколі Спису, співголові Центрального проводу РУХу Вячеславу Чорноволові, редакції журналу „Журналіст України". Автори заяви висловлюють глибоке обурення повідомленням про те, що колишній редактор Іллічівської міської газети „Чорноморський маяк" та член бюро Іллічівського міськкому КПУ Андрій Станчев став нині головою Одеської обласної організації Спілки журналістів України. Оцінюючи газету „Чорноморський маяк" в період демократичних перетворень, місцева організація РУХу відзначає її як таку, що стійко проводила проімперську та прокомуністичну політику. Головна риса Станчева, за словами авторів заяви, — патологічне українофобство. Зважаючи на небезпеку, у котрій опинилася Україна і особливо її південь, зважаючи на те, що існує загроза нового російського сепаратизму з приходом до влади проімперсько-шовіністичних сил. Іллічівська районна організація РУХу вимагає вжити термінових заходів для недопущення до влади таких сил, порушити питання про звільнення з посади українофоба і махрового шовініста Андрія Станчева. Заяву підписав голова районної організації РУХу Віталій Бірюк.

ПОДЯКА

Ректорат Українського Вільного Університету в Мюнхені та Управа Товариства приятелів УВУ

висловлюють щиру подяку усім вельмишановним жертводавцям за грошеві пожертви в 1990 році на потреби і діяльність УВУ.

В амер. долярах склали:

Фундація УВУ в Ню Йорку, 35.000; Рома Турянська 2.000; згідно з останною волею бл. п. Павла і Бронислави Бабяк, Чикаґо, Ілл., проф. П. Ґой, 1750; Український Братський Союз, 500; Осип Сохор, 200; д-р М. Антонович, Монтреаль, 100; о. проф. М. Степаненко, 60; проф. І. Каманецький, 50; д-р Волтер А. Лизогуб, 50; Олександра Дяків, 30; д-р Остап Строменецький, 20.

В канад. долярах склали:

Фролік, Торонто (зі завіщання бл. п. Василя Мельника), 11,723.87; Микола Попович, Едмонтон, 2,650; Канадська Фундація УВУ, Вінніпеґ, 1,500; Ярослав Сербин, Торонто, 1,000; від Комітету колишніх жителів оселі в Реґенсбурзі; Іван Терефенко, 184; д-р В. Ґ. Данилів, 100; д-р Володимир Болюбаш, 100;

В австр. долярах склали:

Українська Кредитова Спілка 200; Карпати, Лідкомбе, мґр Ярослав Микитюк, 42;

В німецьких марках склали:

Проф. Т. Б. Цюцюра, 5,196; проф. Г. Васькович, 14,019; д-р Отто І. Трост, 1,500; проф. Олександра Кисілевська-Ткач, 1,023; мґр Володимир Леник, 1,020; д-р Олена Сидоренко-Квірнбах, 990; проф. Петро Ґой, 600; проф. Борис Вітошинський, 591; д-р Адвентина Животенко-Пнякофф, 561; проф. Петро Цимбалістий, 528; д-р Вольф-Ульріх Кропп, 500; д-р Вільгельм Нойдекер, 500; проф. Володимир Жила, 495; д-р Ірина Шумська-Мороз, 429; о. проф. Петро Біланюк, 396; проф. Аркадій Жуковський, 396; Антін Ґоцюр, 380; проф. Кирило Митрович, 364; д-р Дмитро Степовик, 364; проф. Юрій Станішевський, 325; д-р Тідеманн, 300; проф. Юрій Мулічак, 273; проф. Юрій Бача, 273; інж. Й. Саюк, 250; проф. Аристот Вирста, 221; проф. Микола Мушинка, 221; д-р Йосиф Сірка, 165; А. Мальтешенко, 100; проф. Люба Жук, 99;

Українське Лікарське Товариство Північної Америки Відділ Метрополії Ню Йорк і Ню Джрзі

ділиться сумною вісткою з членством та українським громадянством, що 28-го червня 1992 р. відійшов у вічність

бл.п. д-р мед.
КОНСТАНТИН КЕБАЛО

довголітній член УЛТПА, меценат громадських установ.

Родині покійного висловлюємо глибоке співчуття.

Управа Відділу

Вступайте в члени Українського Народного Союзу

В ПОНЕДІЛОК, 29-ГО ЧЕРВНЯ, ізраїльська артилерія відновила превентивний обстріл південноливанської території поза „зоною безпеки". Під вогнем гармат перебувають населені пункти вздовж русла річки Літані, околиці міста Набатія, район Іклім-ат-Туфаг. Обстріли призвели до численних пожеж і руйнувань в обезлюднілих південноливанських селах, котрі озброєні формування ісламських фундаменталістів перетворили у свої опірні пункти.

Володимир Гетьманський...

(Закінчення зі стор. 1)



Під час зборів Округи УНС, сидять (зліва): Анна Ремик, д-р І. Дідюк, д-р Н. Олесницький, В. Гетьманський, Д. Ґалонжка; стоять (зліва): В. Лігован, Ю. Гетьманська, Д. Мельник, М. Волощук.

члени з України можуть отримувати безплатно „Свободу" і „Український Тижневик" впродовж трьох місяців, також підкреслив, що як хтось хоче мати забезпечення, яких не має УНС, нехай скаже, які забезпечення він хоче, а УНС, для нього їх дістане. Після змістовної доповіді були запити і побажання до Екзекутиви від присутніх: Д. Ґалонжки, В. Міґована, Дмитра Мельника, Л. Діяк, І. Банадиги, В. Гетьманського і інших, на які дискутанти отримали задовільнені відповіді.

Д-р І. Дідюк вніс пропозицію і просив д-ра Н. Олесницького передати її до Головної Екзекутиви на прослідження, а саме: відносно збільшення членів, він сказав, що ті, які є членами УНС, могли б вписати в члени когось із своєї родини в Україні і тут за них в Америці платили б вкладки в долярах, цю справу проситься Головну Екзекутиву прослідити.

Головна радна А. Ремик сказала, що за два роки Український Народний Союз відзначатиме столітній ювілей і вже тепер треба подбати, щоб гідно відсвяткувати цю важливу подію. Присутні обговорювали плян праці на біжучий рік, при чому Округа буде старатися приєднати якнайбільше членів. Предсідник зборів ще раз подякував д-рові Н. Олесницькому, як рівнож всім присутнім за участь в зборах.

Збори закінчено молитвою, по якій присутні ще довго обговорювали різні справи УНС і гостилися кавою і солодким, які приготовила Юлія Гетьманська.

„Либідь"...

(Закінчення зі стор. 1)

Польщі; тієї ж осені тріо стало лавреатом Міжнародного конкурсу української пісні.

Під час першої поїздки до Канади у 1991 році артисти записали звукову касету, а цього року світ побачила друга касета тріо.

Як згадано вище, разом з тріо „Либідь" редакцію нашого щоденника відвідав співак та гітарист з Луцького (Волинської области) Олександер Гаркавий. Артист виступав на фестивалі „Червона Рута" та на українських фестивалях в Канаді у 1991 році. Цього ж року видавництвом „Євшан" була випущена касета співака. В репертуарі О. Гаркавого — українські пісні та авторські твори.

У суботу, 11-го липня тріо „Либідь" з Олександром Гаркавим знову виступатиме на Союзівці. Концерт відбудеться в залі „Веселки", початок о год. 8:30 вечора.

Тим шанувальникам української пісні, які бажали б запросити мистців на виступ, слід звертатися до фірми „Євшан", телефонуючи на число (514) 630-9858.

Малколм...

(Закінчення зі стор. 1)

Російський президент минулого тижня заявив, що у виправно-трудових таборах колишнього СССР утримуються американські військовополонені часів Другої світової, Корейської і В'єтнамської воєн. На думку Туна, Єльцин не зрозумів наданої для нього інформації.

Спільну пошукову комісію очолюють Малколм Тун і російський генерал Дмітрій Волкогонов, один з радників Єльцина. Ще наберні комісія прийшла до висновку, що американських військовополонених в Росії нема. Під час війни з В'єтнамом в СССР були перепроваджені чотири американські дезертири. Якийсь час їх возили по країні і використовували в пропагандивних цілях, а згодом дозволили виїхати за кордон.

Тун записав на плівку своє звернення до громадян колишнього СССР з проханням надавати допомогу у пошуках американських військовополонених, що пропали безвісти. Це звернення буде передано в одній з телевізійних програм. Телеглядачам запропонують число телефону, за яким можна буде звертатися з відповідною інформацією.

В ПОНЕДІЛОК, 29-ГО червня, біля будинку культурного центру міста Аннаба на сході Альжиру терористи з числа мусулман-фундаменталістів затрілили голову Вищої державної ради Альжиру Мугаммеда Будіяфа. Злочинці відкрили вогонь, коли Будіяф розпочав свою промову на мітингу. Його охоронці вбили декілька терористів. Мусулмани-фундаменталісти помстилися Будіяфові за те, що його уряд переслідує фундаменталістський рух в Альжирі.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою пожертву на фонд „Свободи" і дитячого журналу „Веселка" та потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

Листа ч. 35

Інститут Дослідів Волині, Вінніпеґ	$50.00
Л. Іваськів, Гантсвілл	20.00
д-р П. Демус, Мокіна	15.00
Ю. Мусій, Етобіко	15.00
Г. Біч, Орляндо	12.00
І. Качор, Ню Йорк	10.00
Д. Малисевич, Норт Роялтон	10.00
М. Павлюк, Гантвілл	10.00
Т. Патригура, Торонто	10.00
О. Петруня, Бруклин	10.00
С. Рудий, Філядельфія	10.00
Я. Щербанюк, Ню Йорк	10.00
В. Бойко, Джерзі Сиrі	5.00
П. Волощук, Дорчестер	5.00
П. Гривняк, Пассейк	5.00
В. Дубас, Форт Лавдердейл	5.00
Е. Зелем, Філядельфія	5.00
М. Кінах, Монтреаль	5.00
О. Клим, Шамбурґ	5.00
О. Клим, Шаумбурґ	5.00
М. Криштальська, Вестон	5.00
І. Рабій, Ютика	5.00
П. Сабатович, Рочестер	5.00
С. Склярчук, Міссісаґа	5.00
А. Скібіцький, Вебстор	5.00
Я. Яблонський, Ст. Юлієн	5.00
О. Левицька, Комшогокен	3.00
Е. Стоцько, Силвер Спрінґс	3.00
В. Гординський, Мінneаполіс	2.00
П. Ґімбаревський, Вікторія	2.00
І. Пригода, Керганксон	2.00

● РОЗШУКИ ●

ШУКАЄМО
БЕЙ МИКОЛУ СИДОРОВИЧА, його жінку ГАННУ, їхніх дітей Бей Олександра Миколаєвича, Аделю Миколаївну, Марію Миколаївну. Розшукує
Скицюк Іван Степанович
Київ 252014
Курганівська, 3, кв. 46